

ไม้ดอก ไม้ประดับ

โดย นิยะดา ห่อนาค

“ดาวเรือง” คลอมน้ ไม้ดอก-ไม้ประดับ^{๕๕} ที่น่ารักก็ตั้งใจจะเขียนถึงไม้ประดับข้างสลบกันไป แต่พอมาเห็นสีสรรของดอกไม้ โลกเอนเอียงเปลี่ยนมาเขียนไม้ดอก ถ้าจะเปรียบกันแล้วถ้าไม้ดอกเปรียบเหมือนสตรีเพศ มีสีสรรสวยงามและอ่อนไหว ไม้ประดับก็น่าจะเทียบได้กับบุรุษเพศ^{๕๕๖} ทนทาน นุ่มนวล และขี้กบขัน แข็งแรง บางคนคงสงสัยว่าทำไมต้องอ่อนหวาน นุ่มนวล ซึ่งไม่น่าเป็นลักษณะของบุรุษ แต่ถ้าคิดให้คล้ายบุรุษใดที่ไม่มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล คงจะจับสาวได้ยาก ฉะนั้นไม้ประดับจึงขอฝากทางให้ไม้ดอกก่อน ไม้ดอกที่มีสีสรรสวยงามสะอาด^{๕๕๗} ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของตลาดมากขณะนี้คือ ดาวเรืองชนิดดอกใหญ่^{๕๕๘} ซึ่งจะปลูกไว้ดูเล่นที่บ้านหรือนำไปอวดพรหรือจะมอบให้ใครก็เหมาะสมยิ่งนัก ทั้งนี้เพราะคำว่าดาวเรืองเป็นมงคลนาม หมายถึงความรุ่งเรือง^{๕๕๙} ชื่นไป มักนิยมใช้ในงานมงคลสมรส

ก่อนจะปลูกดาวเรืองก็ควรจะมารู้จักดาวเรืองสักเล็กน้อยก่อนดีกว่า ดาวเรืองมีชื่อสามัญทั่วโลกเรียกว่า Marigolds อยู่ในวงศ์ Compositae ก็เป็นวงศ์เดียวกับเบญจมาศ และเขობีร์ราในเมืองไทยเราปลูกดาวเรืองกันมาแต่โบราณกาลแล้วจนคิดว่าน่าจะเป็นดอกไม้พื้นบ้าน แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ดาวเรืองมีถิ่นกำเนิดอยู่ในบริเวณอเมริกาใต้และเม็กซิโก ดาวเรืองจะมาเมืองไทยโดยวิธีใดนั้นไม่ปรากฏว่ามีผู้บันทึกไว้ เมื่อผู้เขียนยังเป็นเด็กที่บ้านก็ปลูกดาวเรืองประดับบริเวณบ้าน ริมทางเดินบ้าง เป็นพุ่มๆ บ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชื่อที่เป็นมงคลนามของดาวเรือง แต่ดาวเรืองสมัยนั้นดอกเล็กมีทั้งซ้อนและไม่ซ้อน คั้นและใบมีกลิ่นเหม็นไม่นิยมเด็ด

* อาจารย์ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มาคม จึงทำให้ดอกดาวเรืองเต็มต้นเสมอ สวยงามมาก ทางภาคเหนือของไทย
ก็มีดาวเรืองมานานแต่เรียกว่า คำพู้ ถ้าจะแปลก็คงจะหมายถึง กระชุกทองคำ แต่
ในบัจจุบันลักษณะต้นและใบมีกลิ่นเหม็นของดาวเรือง ได้รับการปรับปรุงพันธุ์จน
กลิ่นหายไป ไม่มีใครบ่นเหม็นอีกแล้ว ดาวเรืองที่นิยมปลูกในบัจจุบันมี 2 ชนิด
ใหญ่ ๆ คือ

ก. French Marigolds พวกนี้ต้นขนาดเล็ก มีชื่อวิทยาศาสตร์
Tagetes patula ซึ่งมีต้นขนาดประมาณ 6-24 นิ้วเท่านั้น ดอกมีทั้งซ้อนและไม่
ซ้อน สีของดอกมีตั้งแต่สีเหลืองอ่อนไปจนถึงดอกสีเหลืองส้ม ตลอดจนมีสีแดง
หรือแดงแต้มแต่งเป็นจุดประ หรือขอบกลีบดอก พันธุ์ของดาวเรืองชนิดนี้ที่นิยม
คือ Panther red, Red Brocade, Petite gold เป็นต้น

ข. American Marigold หรือ African Marigolds ดาวเรืองชนิดนี้มักมี
มีต้นสูงประมาณ 3-4 ฟุต มีชื่อวิทยาศาสตร์ *Tagetes erecta* เป็นดาวเรืองที่ให้
ดอกมีขนาดใหญ่มีทรงดอกกลมโต ดอกซ้อนกันแน่นมาก ต้นมีขนาดสูงแต่บัจจุบัน
มีต้นค่อนข้างเตี้ยด้วย ซึ่งดาวเรืองชนิดนี้กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในเมืองไทย ขณะนี้
พันธุ์ที่นิยมได้แก่ Sovereign Happy face เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำพันธุ์ดาวเรืองจากต่างประเทศ หลาย
สิบพันธุ์มาปลูกทดสอบตลอดปี โดยการนำของ อาจารย์สมเพียร เกษมทรัพย์ ซึ่ง
ท่านเป็นผู้บุกเบิกงานไม้ดอกของไทยให้ก้าวหน้ามาผู้หนึ่ง และนายเพิ่มศักดิ์
สุทธอาร์ พบว่า French Marigold ปลูกได้ดีในฤดูหนาว แต่ในฤดูร้อนให้ดอก
น้อยพันธุ์ที่ให้ผลดีคือ Panther, Red Brocade, Dusty Rust เป็นต้น ส่วน American
Marigold ปลูกได้ดีตลอดปี ถ้าคิดจะปลูกเป็นการค้าคงพอทำได้ พันธุ์ที่แนะนำ
ว่าให้ผลดีคือ Toredor, Double Eagle และ Sovereign เป็นต้น พวกนี้ตัดดอกขาย
ดี แต่พันธุ์ที่เคยลงมาปลูกเป็นไม้กระถาง ได้แก่พันธุ์ดอกใหญ่เช่น Sovereign
อาจส่งขอเมล็ดพันธุ์ได้จากอาจารย์สมเพียร เกษมทรัพย์ ภาควิชาพืชสวนคณะ

เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ หรือที่สาขาไม้ดอกไม้ประดับ กรมส่งเสริมการเกษตร บางเขน กรุงเทพฯ ในราคาเมล็ดละ 60 สตางค์ แต่ถ้าจะปลูกขายก็คุ้มทุนอยู่ สำหรับผู้เขียนเองอยากปลูกดาวเรือง ไว้ดูเล่นบ้าง แต่เมล็ดราคาแพงเสียตายเป็น เลยลองซื้อดาวเรืองพันธุ์ ดอกใหญ่ของ Yates New Zealand ซึ่งมีขายทั่วไปตามร้านพันธุ์ไม้ เป็นพันธุ์ Cracker Jack ราคาของละ 6 บาท มาปลูกดูปรากฏว่าได้ผลดีดอกใหญ่ไม่แพ้กัน ขนาดดอกประมาณ 3-3½ นิ้ว แต่ข้อเสียอยู่ที่สีของดอกไม้สม่ำเสมอก็มีทั้งสีเหลืองอ่อนจนถึงเหลืองส้ม ตามรูปที่อยู่หน้าซอง ซองหนึ่งจะได้เมล็ดประมาณ 250-300 เมล็ด ความงอกก็ใช้ได้ แต่ไม่ถึง 100% ถ้าจะปลูกกันเล่น ๆ ก็นับว่าเป็นพันธุ์ที่น่าสนใจ อีกทั้งราคาก็พอเล่นกันได้

วิธีการปลูกก็ไม่ง่ายเลย อาจปลูกโดยใช้ เมล็ด จาก ดอก ที่ แก่ เต็ม ที่ หรือนำกิ่งมาชำก็ได้แต่วิธีหลังนี้ไม่นิยมเพราะได้ต้นน้อย นิยมใช้เมล็ดมากกว่า เริ่มจากการเพาะเมล็ดเนื่องจากเมล็ดมีราคาแพง ก็ คง จะ เพาะ เมล็ด ใน กระ บะ หรือ แพลงเพาะก่อน เพื่อใช้ต้นทุกต้นที่แข็งแรง วัสดุในการเพาะก็เป็นแกลบเผาและทราย อัตราส่วน 1:1 ทำเป็นร่องห่างกัน 5-10 เซนติเมตร โรยเมล็ดอย่าให้แน่นลงในร่องแล้วกลบบาง ๆ รดน้ำให้ชุ่มชื้นเสมอ เมื่อมีใบจริง 2 ใบ จึงย้ายปลูกจะลงถุงพลาสติกก่อน หรือลงปลูกในแปลงเลยก็ตามใจ ถ้าแดดจัดควรมีวัสดุช่วยบังแดดบ้าง

การเตรียมแปลงปลูกก็เหมือนการเตรียมแปลงปลูกผัก เตรียมดินให้ละเอียดตากดินให้ดีทำเป็นแปลงกว้าง 1 เมตร ความยาวแล้วแต่ความสะดวก บำรุงดินด้วยปุ๋ยคอกเก่า ๆ หรือปุ๋ยหมัก อัตราอย่างน้อย 1 บุงก์ต่อ 2 ตารางเมตร สับให้คลุกเคล้ากับดิน ใช้ระยะปลูก 35×35 เซนติเมตร เมื่อปลูกแล้วควรรดน้ำสม่ำเสมอ เมื่อปลูกได้ 1-2 สัปดาห์ ใส่ปุ๋ยยูเรีย หรือแอมโมเนียซัลเฟต 100 กรัม ต่อพื้นที่ 3 ตารางเมตร พรวนดินกลบ เพื่อเร่งการเจริญเติบโตหลังจากนั้น 2 สัปดาห์ ใช้ปุ๋ยสูตร 15-30-15 หรือใกล้เคียงใส่อัตรา 100 กรัม (1 ชีด) ต่อพื้นที่

ที่ 3 ตารางเมตร พรวนดินกลับ หลังจากนั้นอีก 2 สัปดาห์ ใส่ปุ๋ยสูตร 15-30-15
อีกครั้ง สำหรับการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เรื่องโรคนั้นแทบจะไม่มีปัญหาเลย
แต่แมลงตัวสำคัญได้แก่ เพลี้ยไฟ ซึ่งมักจะระบาดในช่วงฤดูร้อน เพลี้ยไฟจะคุ
กินน้ำตาลของดาวเรือง ควรฉีดพ่นด้วยโตกโซออน หรือแลนเนท ทุก
สัปดาห์ซึ่งจะช่วยป้องกันแมลงผีเสื้อกลางคืนมาวางไข่ เพราะถ้าไข่ฟักตัวเป็น
หนอน หนอนจะกัดกินดอกให้เหี่ยวแห้งได้

นอกจากเทคนิคพิเศษในการปลูกดาวเรืองก็คือ การเด็ดยอด (Pinching)
เมื่อดาวเรืองอายุ 21-23 วัน ให้เด็ดยอดคือในระยะที่มีใบจริง 4 คู่ การเด็ดก็ต้อง
มีวิธีพิเศษคือทำดังนี้ ใช้มือซ้ายยึดต้นไว้ที่ใบบน มือขวากัดนมยอดของดาวเรือง
ลงด้านข้าง ก็เสร็จพิธี เมื่อเด็ดยอดแล้วตาบริเวณโคนก้านใบจะแตกออกมา 8 กิ่ง
แล้วเจริญต่อไป พร้อมทั้งเกิดตาดอกที่ยอดและตาข้าง ถ้าต้องการให้ดาวเรืองมี
ดอกใหญ่ ก็จะต้องกำจัดตาข้างออกโดยเร็ว ให้เหลือเฉพาะดอกที่ยอดไว้เท่านั้น
หลังจากนั้น 20 วัน ดอกจะบานตัดขายได้ นับจากวันปลูกถึงตัดดอกก็ราวอายุได้
60-70 วัน ราคาดอกละประมาณ 2 บาท มี 8 ดอกต่อต้น เป็นเงินต้นละ 16 บาท
1 ตารางเมตรมี 9 ต้น เพราะฉะนั้นจะได้เงิน 144 บาท ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ใน
60-70 วัน นับว่าเป็นรายได้ที่สูงมาก อันนี้เป็นลูกคิดรางแก้วเท่านั้น ถ้าจะได้เช่น
นี้ต้องมีการวางแผนเรื่องตลาดให้ดี คิดก่อนตัดผู้ซื้อเสียแต่เนิ่น ๆ

ดาวเรือง นอกจากจะให้ดอกที่สวยงามแล้ว ดาวเรืองยังมีประโยชน์
อื่น ๆ อีกมาก เช่นดอกดาวเรืองมีเม็ดสีที่เรียกว่า Xanthophyll สูงมาก นำไปใส่
ผสมอาหารสัตว์บัก ทำให้ไข่มีสีแดงและผิวหนังสีเข้มขึ้น ดาวเรืองยังให้โปรตีน
และไวตามินอีกด้วย นอกจากนี้แล้วรากของดาวเรืองยังขับสารพิษชนิดหนึ่งเรียก
ว่า ∞ terthienyl ซึ่งมีคุณสมบัติในการควบคุมไส้เดือนฝอย (Nematodes) ในดิน
ได้ดี ไส้เดือนฝอยนี้เป็นศัตรูตัวสำคัญในดิน ทำให้เกิดรากปลอมในมะเขือเทศและ
เขือบร่ำ และพืชอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งเรื่องนี้ผู้เชี่ยวชาญจะพยายามศึกษาดูว่าจะ ใช้ดาว

1. ¹Въспитаніе въ ²публичномъ ³училищѣ ⁴г. ⁵Воронежа ⁶въ ⁷1860-61 ⁸г. ⁹г. ¹⁰г. ¹¹г. ¹²г. ¹³г. ¹⁴г. ¹⁵г. ¹⁶г. ¹⁷г. ¹⁸г. ¹⁹г. ²⁰г. ²¹г. ²²г. ²³г. ²⁴г. ²⁵г. ²⁶г. ²⁷г. ²⁸г. ²⁹г. ³⁰г. ³¹г. ³²г. ³³г. ³⁴г. ³⁵г. ³⁶г. ³⁷г. ³⁸г. ³⁹г. ⁴⁰г. ⁴¹г. ⁴²г. ⁴³г. ⁴⁴г. ⁴⁵г. ⁴⁶г. ⁴⁷г. ⁴⁸г. ⁴⁹г. ⁵⁰г. ⁵¹г. ⁵²г. ⁵³г. ⁵⁴г. ⁵⁵г. ⁵⁶г. ⁵⁷г. ⁵⁸г. ⁵⁹г. ⁶⁰г. ⁶¹г. ⁶²г. ⁶³г. ⁶⁴г. ⁶⁵г. ⁶⁶г. ⁶⁷г. ⁶⁸г. ⁶⁹г. ⁷⁰г. ⁷¹г. ⁷²г. ⁷³г. ⁷⁴г. ⁷⁵г. ⁷⁶г. ⁷⁷г. ⁷⁸г. ⁷⁹г. ⁸⁰г. ⁸¹г. ⁸²г. ⁸³г. ⁸⁴г. ⁸⁵г. ⁸⁶г. ⁸⁷г. ⁸⁸г. ⁸⁹г. ⁹⁰г. ⁹¹г. ⁹²г. ⁹³г. ⁹⁴г. ⁹⁵г. ⁹⁶г. ⁹⁷г. ⁹⁸г. ⁹⁹г. ¹⁰⁰г.